

АГРАРНИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ: НАСЛІДКИ ПІДРИВУ КАХОВСЬКОЇ ГЕС

**Петрів В.,
здобувачка вищої освіти
Миколаївський національний аграрний університет**

Підрив Каховської гідроелектростанції 6 червня 2023 року став однією з наймасштабніших техногенних катастроф в історії незалежної України. Це не лише викликало екологічну трагедію, а й завдало нищівного удару по аграрному сектору, який являється ключовим елементом економічної безпеки держави. Знищення зрошувальних систем, затоплення сільськогосподарських угідь, загибель біоресурсів — усе це призвело до втрати врожаю, скорочення експортного потенціалу та загрози продовольчій стабільності.

За даними Міністерства аграрної політики, в результаті підриву ГЕС було припинено постачання води до 31 системи зрошення. У 2021 році ці системи охоплювали зрошенням понад 584 тисячі гектарів, з яких українські фермери зібрали близько 4 мільйони тонн зернових і олійних культур. Це складає приблизно 1,5 мільярда доларів експортної виручки. Унаслідок катастрофи залишилося без води 94 % зрошувальних систем у Херсонській області, 74 % — у Запорізькій та 30 % — у Дніпропетровській. Це означає, що в найближчі роки аграрне виробництво на цих територіях буде практично паралізоване. [1]

Втрата зрошення — це не лише технічне питання, а й стратегічне завдання. Українське аграрне виробництво, особливо на півдні, протягом десятиліть розвивалося навколо водних ресурсів Каховського водосховища. Без них регіон стає з аграрного центру на зону ризикованого землеробства, де посуха здатна знищити врожай за кілька тижнів. Це потребує переосмислення аграрної політики, зокрема — переходу на водозберігаючі технології, диверсифікації культур і розвитку альтернативних джерел водопостачання.

Генеральний директор Української аграрної конфедерації Павло Коваль вказав, що втрата Каховського водосховища означає руйнування найбільшої в Україні й Європі Новокаховської зрошувальної системи. Вона забезпечувала

понад 600 тисяч гектарів сільськогосподарських угідь, з яких 85 % — це рілля, що потребує постійного зрошення. За його словами, південні регіони постачали до 35 % всієї овочевої продукції держави, включно з херсонськими кавунами, ягодами й бахчевими культурами. Втрата цієї продукції — це не лише удар по внутрішньому ринку, а й скорочення експортного потенціалу України, оскільки близько 9 % експорту зерна відбувалося саме з зрошених полів півдня.[2]

Знищення аграрної інфраструктури має тривалі наслідки. Втрата врожаю — це не лише фінансовий удар, а й соціальний вплив. Тисячі фермерів залишилися без засобів існування, порушені логістичні ланцюги, зруйновані склади, техніка, насіннєвий ресурс. У регіонах, де аграрний бізнес був головним джерелом зайнятості, це може призвести до масового безробіття, міграції та соціальної напруги. Це призвело до забруднення води, загибелі риби та порушення екосистем. Затоплення Національного парку «Нижньодніпровський» загрожує десяткам видів флори й фауни, у тому числі й тим, що внесені до Червоної книги України.

Окрім економічних втрат, підрив ГЕС спричинив величезну екологічну катастрофу. За даними Відомства екології, у початковий день у воду потрапило щонайменше 150 тонн паливно-мастильних матеріалів, що є токсичними для водних екосистем. Затоплення населених пунктів призвело до потрапляння у воду викинутих ям, хімікатів та інші джерела забруднення. Це не лише загрожує здоров'ю людей, а й викорінює біорізноманіття. Зокрема, цілком затоплено національний парк «Нижньодніпровський», де мешкають понад 120 видів флори та фауни, що охороняються. В небезпеці зникнення опинилися рідкісні види птахів, риб та наземних тварин, які не змогли врятуватися від раптового підвищення рівня води.[3]

Екологічна деградація територій запобігає їхнє використання для сільського господарства в найближчі роки. Забруднені ґрунти, змінений водний режим, загибель мікрофлори — усе це потребує тривалої реабілітації. Відновлення аграрного потенціалу стане можливим лише після комплексного

очищення територій, рекультивації земель та впровадження нових екологічних стандартів.

Експерти прогнозують, що втрати сільськогосподарського сектора України внаслідок цієї катастрофи можуть досягти 10 мільярдів доларів упродовж найближчих п'яти років. Затоплення понад 30 тисяч гектарів сільгоспземель, руйнування інфраструктури, загибель посівів — усе це призведе до зниження врожайності, дефіциту продукції на домашньому ринку та зростання цін. Особливо постраждають овочі, фрукти, ягідові насадження та бурякові культури, які потребують регулярного зрошення. Це також означає втрату робочих місць для тисяч фермерів та працівників сільськогосподарського сектору, що загрожує соціальній нестабільністю у регіонах. [3]

Відновлення аграрного потенціалу півдня України потребуватиме багатостороннього підходу. За словами Павла Ковалю, крапельне зрошення може стати заміною, але його впровадження потребує модернізації старих систем, зведення нових насосних станцій та каналів. Приблизна вартість таких робіт — близько 2500 євро на гектар. Якщо врахувати масштаби втрат, то йдеться про десятки мільйонів євро інвестицій. Водночас крапельне зрошення не підходить для всіх культур, тому необхідна державна стратегія, яка враховуватиме специфіку регіону, типи ґрунтів та потреби фермерів. [2]

Підрив Каховської ГЕС — це не лише трагедія для екології, а й серйозна криза для аграрного сектора України. Втрата зрошувальних ресурсів, врожаю, біоресурсів і інфраструктури загрожує продовольчій й економічній безпеці держави. При цьому, ця катастрофа створює можливість для перегляду аграрної політики, впровадження сучасних технологій та зміцнення стійкості галузі перед майбутніми викликами.

Список використаних джерел

1. Наслідки підриву Каховської ГЕС для вітчизняного агросектору. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3721075-pidriv-kahovskoi-ges-tragedia-aka-zminit-silске-gospodarstvo-pivdna-ta-vsiei-ukraini.html>

2. Які наслідки підриву Каховської ГЕС для аграрного бізнесу в Україні. URL: <https://suspilne.media/odesa/506464-ce-vtrata-ne-lise-dla-fermeriv-aki-naslidki-pidrivu-kahovskoi-ges-dla-agrarnogo-biznesu-v-ukraini/>

3. Катастрофа на Каховській ГЕС: які наслідки для екології та сільського господарства. URL: <https://glavcom.ua/country/incidents/katastrofa-na-kakhovskij-hes-jaki-naslidki-dlja-ekolohiji-ta-silskoho-hospodarstva-934419.html>

*Науковий керівник –Христенко О.,
канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет*

СИСТЕМА СТИМУЛІВ ТА МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ У СФЕРІ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ

**Півень К. С.,
ЗВО групи МЕН 4/1 факультету менеджменту,
Миколаївський національний аграрний університет**

Сфера мобільного зв'язку є однією з найбільш динамічних, інноваційних і конкурентних галузей економіки. Успіх підприємств тут безпосередньо залежить від людського капіталу, оскільки основна цінність створюється через впровадження нових технологій, якість обслуговування клієнтів та ефективність продажів.

До ТОП-3 гігантів мобільного зв'язку в Україні належать ПрАТ «Київстар», ПрАТ «ВФ Україна», ТОВ «Лайфселл», котрі займають майже 98% ринку мобільного зв'язку. Загальна кількість абонентів трьох компаній на кінець 2023 року становила 51,5 млн користувачів, що свідчить про відновлення ринку після втрат на початку повномасштабного вторгнення (у 2022 році було 50,4 млн). Усі три провідні компанії є частиною великих міжнародних телекомунікаційних груп, що безпосередньо впливає на їхню фінансову стійкість, інвестиційні можливості та загальне уявлення про українські компанії[4, 5].